პეტრე ბუტკოვი 1779–1781 წლებში სამხრეთ კავკასიაში მომხდარი ზოგიერთი მოვლენის შესახებ

დავით მერკვილაძე
თსუ, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიისა
და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი
datomerkvila@yahoo.com

ერეკლე ხუციშვილი
დამოუკიდებელი მკვლევარი
ektbilisi@yahoo.com

ქართული წყაროთმცოდნეობის წინამდებარე ნომერში წარმოვადგენთ რუსეთის არმიის ყოფილი ოფიცრის, პ. ბუტკოვის ნაშრომის – *მასალები კავკასიის ახალი ისტორიისათვის 1722-1803 წლებში* (ბუტკოვი 1869ა); (ბუტკოვი 1869ბ) ერთი ნაწილის ქართულ თარგმანს. მასში საუბარია 1780 წელს შაქის ხან ჰუსეინის დამხობისა და შემდეგ მისი მოკვლის შესახებ (თავი 88); ერეკლე II-ისა და ყარაბაღის ხან იბრაჰიმის მიერ განჯის სახანოს ერთობლივ დამორჩილებაზე; 1779-1780 წლებში ერეკლე II-ის ლაშქრობებზე ერევნის ხანის კვლავ დამორჩილებასათვის; დერბენდის ხან ფათალისა და მისი მოკავშირეების მიერ ყარაბაღის სახანოში ლაშქრობებზე და ერეკლე მეფის მიერ იბრაჰიმ ხანისათვის სამხედრო დახმარების გაწევის თაობაზე (თავი 89). აქვე მოთხრობილია ნადირ-შაჰის თვითმარქვია შვილთაშვილის, ნესრ-ულა მირზას თბილისში გამოჩენის შესახებ, რამაც ერეკლე II-ს შორსმიმავალი გეგმები შთააგონა და ბოლოს თვითმარქვია მირზას გარდაცვალების სხვადასხვა ვერსიებზე (თავის 90).

ტექსტის ქართული თარგმანი შესრულებულია დავით მერკვილაძისა და ერეკლე ხუციშვილის მიერ. ტექსტს დართული განმარტებების ერთი ნაწილი ბოლოში მითითებით „(გამომც.)“ პ. ბუტკოვის ნაშრომის პირველი გამომცემლებისაა, მეორე ნაწილი, აღნიშვნით „(მთარგმ.)“ შესრულებულია ჩვენ მიერ. მთარგმნელების მიერაა დასათაურებული ნაშრომის თავებიც მათი შინაარსის გათვალისწინებით.

.

თავი 88
ბრძოლა შაქის ხანის ტიტულისათვის 1780 წელს

შაქის სახანოში 1780 წელს მფლობელი იყო ჰუსეინ-ხანი,[1] ჰაჯი-ჩელები-ხანის[2] შთამომავალი. მან სხვადასხვა ძალადობის გამო ხალხის სიძულვილი დაიმსახურა, თავისი ნათესავის მეცადინეობით ხელისუფლება და მმართველობა დაკარგა და იძულებული გახდა, გადასულიყო ჭარში,[3] მის ადგილზე კი იგივე ნათესავი აირჩიეს. გაძევებული ჰუსეინი იმავე წელს ზოგიერთი თავისი ქვეშევრდომის მიწვევით გამოემგზავრა ჭარიდან ძველი მართვა-გამგეობის დაბრუნების იმედით, მაგრამ შაქი-კაბალში ჩასვლისას იმავე ნათესავმა, ჰაჯი-ხადირმა,[4] რომლისგანაც მანამდე გაძევებული იყო, იგი მოკლა.[5] თუმცა ჰაჯი-ხადირიც თავისი ტირანული მოპყრობის გამო ქვეშევრდომებისადმი, მათივე თხოვნით, მისმა ღვიძლმა ძმამ მოკლა და მისი სიკვდილის შემდეგ ამჟამად [სახანოს] მართავს მისი ძმა.[6]

თავი 89
დაპირისპირება ფათალი-ხანსა და იბრაჰიმ-ხანს შორის, ერეკლე II-ის ლაშქობანი ერევნის ხანის დასამორჩილებლად

1779 წლის დასაწყისში ბაქოს ხანი ჰაჯი-მელიქ-მუჰამედი[7] თავის სიძესთან, დერბენდელ ფათალი ხანთან[8] შეთანხმებით გაემგზავრა შუშელ იბრაჰიმ-ხანთან[9] იბრაჰიმისა და ფათალის შორის უკვე მთელი წლის განმავლობაში მიმდინარე უთანხმოებების შესაწყვეტად და [მათ შორის] მეგობრობის დასამყარებლად. იბრაჰიმ-ხანმა ეს სტუმრობა სხვანაირად აღიქვა და იგი დააპატიმრა, რა მდგომარეობაშიც ის იმყოფებოდა დაახლოებით ორი წელი.[10]

შემდეგ, როდესაც მეფე ერეკლე განაწყენებული იყო განჯელი ზენდი მაჰმად-ხანის[11] ვერაგობით, მან და მისმა მოკავშირე იბრაჰიმ-ხანმა 1780 წლის დასაწყისში ერთობლივად აიღეს განჯა და მაჰმად-ხანი დაატყვევეს, რომელიც დაბრმავების შემდეგ მთელ თავის ოჯახთან ერთად შუშის ხანთან იმყოფებოდა [ტყვეობაში]. ქალაქ განჯაში კი მათ თავიანთი მმართველები დააყენეს[12] და განჯა ამგვარად იმართებოდა 6 წელი, თანაბრად ეკუთვნოდა რა ერთსაც და მეორესაც.[13]

იმავე დროს, 1779 წელს, მეფე ერეკლე დაემუქრა ერევანს, რომელსაც მისი მოხარკეობისგან გათავისუფლება სურდა. ერეკლემ თავის ძე ლევანთან ერთად გაილაშქრა 12-ათასიანი ჯარით, რომელთა შორის 5 ათასამდე ლეკი იყო. მან აიღო ერევნის ფორშტატი,[14] მაგრამ იმერეთის მეფე სოლომონზე ერთგვარი ამხედრების გამო იძულებული გახდა საქმის დაუსრულებლად საქართველოში დაბრუნებულიყო. თუმცა მან მოასწრო ერევნის სამფლობელოდან საქართველოში ხალხის არცთუ მცირე რაოდენობის გადასახლება. ლეკებმა კი ბევრი სომხური სოფელი და 30 ეკლესია გაძარცვეს და ააოხრეს, რითაც ეჩმიაძინს 250 ათას რუბლამდე ზარალი მიაყენეს. დატყვევებულ სომხებს ქართველები და ლეკები გამოსასყიდის სანაცვლოდ ათავისუფლებდნენ.

ერევნის ხანს ასევე უნდოდა ერეკლეს მიერ ერევნისთვის მიყენებული ზარალის გამო ეჩმიაძინზე შურისძიება, მაგრამ, ვინაიდან მთელი ქონება დროულად იყო გადამალული, ხანმა ამ მონასტერზე მიხტომისას 6 ბერი აკუწა.

ამრიგად, შუშის ხან იბრაჰიმთან ტუსაღად მყოფი ორი ხანი თავის ნათესავებსა და მოკავშირეებს მოუწოდებდა [დახმარებისათვის]. ერევნის ხანი კი ყარსისა და ერზერუმის ფაშების მეშვეობით ცდილობდა, რომ შუშის ხანი განერიდებინა ერეკლე მეფის შემწეობისგან, როცა ეს უკანასკნელი იმოქმედებდა ერევნის წინააღმდეგ.

ამრიგად, ყუბელმა ფათალი ხანმა, ტარკის შამხალმა და შემახის ხანებმა თავიანთი ძალები გააერთიანეს შემახასთან, რომლებიც აღწევდა 15 ათასს, შამხლის მიერ მოყვანილი 8 ათასი ლეკის ჩათვლით. 1780 წლის დასაწყისში ისინი გაემართნენ იბრაჰიმ-ხანის წინააღმდეგ.

იბრაჰიმ-ხანი მოგერიებისთვის მოემზადა, ხოლო მეფე ერეკლემ მას დასახმარებლად გაუგზავნა 5 ათასი ქართველი თავისი ძის, ბატონიშვილ გიორგის თანხლებით.

როგორც კი 3 ათასი ლეკით წინ მყოფი შამხალი მდინარე მტკვარზე გადავიდა, მათ ქართველები იქვე შეეგებნენ და დაამარცხეს. შამხალი გაიქცა გადაღმა მდგომ თავის მოკავშირეებთან, გიორგი ბატონიშვილმა კი მათთან მყოფი ლეკების დაყოლიება მოასწრო ღალატზე. მათ ყველაფერი მიატოვეს, სახლში გაიქცნენ და ფათალი ხანის სამფლობელოში ყველაფერს ძარცვავდნენ, რაც კი გზად ხვდებოდათ.

მოკავშირეები მაშინვე შემახაში დაბრუნდნენ. მათ შემდეგ კვლავ შეკრიბეს 11 ათასამდე კაცი, რომელთა შორის კვლავ 5 ათასამდე ლეკი და უცუმის[15] გარკვეული ჯარი იყო, 1780 წლის აგვისტოში მტკვარზე გადასასვლელს მიუახლოვდნენ და ის იყო, მისი გადა-

ლახვა სურდათ, ლეკები და უცუმის ქვეშევრდომები, მოთხოვნილი ჯამაგირი რომ არ მიიღეს, კვლავ გაიქცნენ და ფათალი ხანის სამფლობელოში ხელი მიჰყვეს ძარცვას, რის გამოც ფათალი ხანსა და უცუმს შორის კინაღამ აშკარა ომი დაიწყო.

ამ ვითარებაში 1780 წლის გაზაფხულზე მეფე ერეკლემ ისევ გაილაშქრა ერევანზე ქართველებისა და ლეკების 8-ათასიანი ჯარით. ის დაუბრკოლებლად მიადგა ერევანს, ბევრ ბრძოლაში გაფანტა სპარსელები და ერევნელი ჰუსეინ-ალი-ხანი იქამდე მიიყვანა, რომ მან 1780 წლის 26 ივლისს გარდაცვლილი ეჩმიაძინის პატრიარქის, სიმეონისა და აღვანქის პატრიარქის, იოანესის შუამდგომლობით იმავე წლის მაისის მეორე ნახევარში[16] ადრინდელზე მეტი ხარკის გადახდა იკისრა; ანუ იხდიდა 30 ათასს, ხოლო ამ დროიდან 40 და 50 ათასს რუბლსაც კი. ამ ყველაფერთან ერთად, ჰუსეინ-ალი-ხანი მეფისადმი ძალიან ერთგული და თავდადებული დარჩა სიკვდილამდე; ვინაიდან მაშინ ის ერეკლეს სრულ და სამუდამო ქვეშევრდომობაში მოექცა, რის თაობაზეც მან ოფიციალური წერილობითი ვალდებულება იკისრა.

1781 წლის იანვრის დასაწყისში ფათალი ხანმა და მისმა მოკავშირეებმა ყუბასთან 8 ათასამდე კაცი შეკრიბეს და კვლავ იბრაჰიმ-ხანზე გაილაშქრეს. თუმცა მან წინასწარ შეიტყო რა ამ თავდასხმის შესახებ, ბოლოს და ბოლოს, გაათავისუფლა ბაქოს ხანი ჰაჯი-მელიქი, რომელიც ბაქოშიც დაბრუნდა. მაგრამ ფათალი ხანს ბაქოს ხანის შეურაცხყოფისათვის იბრაჰიმ-ხანზე შურისძიება სწადდა და მარტში სალაშქროდ დაიძრა,[17] რაც მხოლოდ იმით დაასრულა, რომ იბრაჰიმ-ხანის სამფლობელოში მრავალი სოფელი ააოხრა; ვინაიდან მისმა მოკავშირეებმა იგი მიატოვეს, სავარაუდოდ ჯარის სურსათით მომარაგების სირთულის გამო, რადგან მაშინ იმ მხარეში ფუთი ფქვილი 170 და 180 კაპიკად იყიდებოდა.

მომდევნო წლებში ფათალი ხანი ისევ განაგრძობდა თავდასხმებს შუშის ხანის სამფლობელოებზე და მათ, ჩვეულებრივ, ასრულებდა ყარაბაღიდან თავისთან დასასახლებლად სომხების, თათრებისა და იმათი წამოყვანით, ვისაც კი მოიხელთებდა.

თავი 90
თვითმარქვია ნესრ-ულა-მირზა მეფე ერეკლესთან

1780 წლის განმავლობაში საქართველოში ერთი ყურადსაღები მოვლენა მოხდა.

მავანი სპარსელი განჯიდან ტფილისში ორ მსახურთან ერთად ჩავიდა და იქ რამდენიმე თვე გაჭირვებაში იმყოფებოდა, იაფფასიან სასტუმრო-დუქანსა და სხვა ადგილებში. შემდეგ მისმა მსახურმა მეფე ერეკლეს საიდუმლოდ აცნობა, რომ ეს სპარსელი ნადირ-შაჰის შვილთაშვილი იყო.

მეფემ ის საიდუმლოდ დაიბარა და ჰკითხა, თუ იყო ის ნამდვილად ნადირ-შაჰის შვილთაშვილი. ის არ ამხელდა. მეფე განრისხდა და ბრძანა მისი დაპატიმრება. ორი დღის შემდეგ თვითონ მეფემ გამოარკვია, რომ ის ნამდვილად ნადირ-შაჰის შვილთაშვილი იყო და მისი მიღება ყველას დასანახად იწყო, როგორც შაჰების მემკვიდრისა. 15 მარტს მასზე მთელ საქართველოსა და სპარსეთში გამოაცხადა, რომ ჯერ არს, ის სპარსეთის შაჰი იყოს; ამაზე შუშელი იბრაჰიმ-ხანი დაითანხმა და აპირებდა თავისი ყველა ძალების შეყრას, სპარსეთში წასვლასა და ტახტზე მის აყვანას და მთელს თავის სამფლობელოში ბრძანებულებები დაგზავნა ჯარის შესაკრებად.

მეფე მას ყველა პატივს მიაგებდა, როგორც ნამდვილ შაჰს. 20 აპრილს ეს სპარსელი მეფესთან სადილობდა. ნასადილევს მეფემ ის გალერეიდან ქვედა კიბემდე მიაცილა, ბინამდე კი გააცილეს ბატონიშვილებმა – გიორგიმ, ლეონმა და იულონმა.

ამ ნადირის შთამომავლად აღმოჩენილმა, სახელად ნესრ-ულა-მირზამ,[18] შაჰრუხის[19] ძემ თავისი სამყოფელი დატოვა 1775 წელს. [იგი] ჩავიდა ვექილ ქერიმ-ხანთან, მასთან ოთხი წელი გაატარა, ხოლო როცა ქერიმ ხანი მოკვდა, [სპარსეთში] ამტყდარი არეულობა რომ დაინახა, ნესრი ჩამოვიდა განჯაში და გარკვეული დროის შემდეგ რომელიღაც ღარიბ ქალიშვილზე დაქორწინდა. მაგრამ როცა განჯას ერეკლე მეფე და შუშელი იბრაჰიმ-ხანი დაეუფლნენ, მაშინ ცოლი მიატოვა და ტფილისში ჩავიდა. კავკასიის ხაზიდან საქართველოში წარგზავნილმა ოფიცერმა ის 1780 წელს ნახა და ესაუბრა. ის სხვადასხვა თემებზე საუბრობდა, კითხულობდა რუსეთის ვითარების შესახებ და ამბობდა, რომ მისი დიდი პაპის, ნადირის მსგავსად, შეეცდება, რომ რუსეთთან თანხმობა ჰქონდეს. ის (ოფიცერი – დ. მ.) რუსეთის კარისთვის მიწერას აპირებდა, რომ ნამდვილად შაჰ-ნადირის შვილთაშვილია, მაგრამ ერეკლე მეფემ გადააფიქრებინა.

1780 წლის ივლისში მეფემ შეიტყო, რომ ამ სპარსმა თავი ცრუდ გაასაღა ნადირის შვილთაშვილად, რადგან ცნობა მივიდა, რომ ნამდვილი უფლისწული ცოცხალია და შირაზში, სადეყ-ხანთან[20] ცხოვრობს, ხოლო მამამისი, ნადირის შვილიშვილი შაჰ-რუხი, თავის შვილებთან ერთად იმყოფება ხორასნის ოლქში, ქალაქ მეშჰედში.[21] ამიტომ მეფემ ბრძანა, რომ ის საბლით მოეხრჩოთ, გვამი კი მტკვარში გადაეგდოთ. სხვა ცნობების თანახმად, ეს თვითმარქვია დაახლოებით 20 ივლისისათვის თავისით მოკვდა და მაჰმადიანური წესის შესაბამისად დამარხეს. სუვოროვთან მისული მესამე ცნობით, ამ თვითმარქვიამ თვითონ მოიწამლა თავი აგვისტოს დასაწყისში, როდესაც მეფე ერეკლემ ფუფუნებისთვის [მასზე] დახარჯული არცთუ მცირე სახსრების გამო მას თავისი უკმაყოფილება გამოუთქვა.

შენიშვნები

1 მუჰამედ-ჰუსეინ ხანი იყო შაქის დამოუკიდებელი სახანოს დამაარსებლის, ჰაჯი-ჩალაბის შვილიშვილი და ხანის ტიტულს ფლობდა 1759-1780 წლებში (მთარგმ.).

2 ჰაჯი-ჩელები (1703-1755) ნადირ-შაჰის სიკვდილის შემდეგ იყო დამოუკიდებელი შაქის სახანოს პირველი ხანი 1747-1755 წლებში (მთარგმ.).

3 იგულისხმება ჭარ-ბელაქნის მხარე, რომელიც იმ დროს ლეკთა თავისუფალ თემებს ჰქონდათ დაკავებული (მთარგმ.).

4 ჰაჯი-აბდულყადირი იყო ჰაჯი-ჩალაბის უმცროსი ვაჟი და შესაბამისად – ჰუსეინ-ხანის ბიძა. იგი სახანოს განაგებდა 1780-1783 წლებში (მთარგმ.).

5 იმ ხანის რუსულ წყაროებში შაქის სახანო ხანდახან მოიხსენიებოდა როგორც შაქი-კაბალის (Шеки-Кабала) ოლქი, მხარე (მაგ., „Управляющий областью Шеки Кабала Гусейн-хан“... გენერალ-პორუჩიკი ალექსანდრე სუვოროვი ზემოაღნიშნულ სახელწოდებას იყენებს სწორედ და ამბის აღნიშვნისასაც გრიგოლ პოტიომკინისადმი 1780 წლის 10 აგვისტოს ასტრახანიდან გაგზავნილ მოხენებაში: „В подтверждение прежнего известия о Гусейн-хане шекинском, который по изгнании, находясь в местечке Джары и будучи приглашен от некоторых из своих подданных, выехал из оного в надежде вступить по-прежнему в правление, но по прибытии в Шеки Кабала от того ж своего племянника Гаджи-Кадыра (от коего и прежде был изгнан) убит.“ შესაძლოა, სწორედ ეს მოხსენება წარმოადგენს ამ შემთხვევაში ბუტკოვის წყაროს (სუვოროვი 1780) (მთარგმ.).

6 მინაწერი: „მგონი ეს მემედ-ჰუსეინ ხანია (Мемет-Гуссеин-Хан)“ (გამომც.). როგორც ჩანს, იგულისხმება მუჰამედ-ჰასან ხანი, რომელიც ხანის ტიტულს ფლობდა 1783-1795 წლებში და იყო არა აბდულყადირის ძმა, არამედ ჰუსეინ ხანის ძე (მთარგმ.).

7 მელიქ-მუჰამედი ბაქოს ხანი იყო 1772-1784 წლებში (მთარგმ.).

8 აქაც ერთგვარი უზუსტობაა: მალიქ-მუჰამადს ცოლად ჰყავდა ფათალი ხანის და, ხაჯიდა-ბიკე. შესაბამისად ფათალი ხანი ბაქოს ხანისათვის იყო ცოლისძმა და არა სიძე (მთარგმ.).

9 ყარაბაღის, ანუ შუშის ცნობილი ხანი იბრაჰიმ-ხალილი (ტექსტში – Ибраим-Хан) სახანოს მართავდა 1763-1896 წლებში. აზერბაიჯანელ ხანებს შორის პირველობისათვის ბრძოლაში იგი ყუბა-დერბენდის ხან ფათალის მთავარი მეტოქე იყო (მთარგმ.).

10 ბრონევსკისთან. 1779 წელს ბაქოს მელიქმა მუჰამედ-ხანმა, უკმაყოფილომ იმით, რომ ლეკებმა ბაქოს მცხოვრები ორი ბიჭი მოიტაცეს და ასტრახანში გაყიდეს, ბაქოში მყოფი ყველა რუსი ვაჭარი დააპატიმრა მათი საქონლითურთ და იქამდე არ გაათავისუფლა, ვიდრე იაკობიმ (ასტრახანის გენერალ-გუბერნატორი 1776-1781 წწ. – მთარგმ.) მას ერთ-ერთი ბიჭი არ გაუგზავნა.

11 მინაწერი: „ზიადოღლი“ (Зиадогли).

12 მინაწერი: „მეფე ერეკლესგან თავადი ქაიხოსრო 3-ათასიანი ჯარით“ (გამომც.).
იგულისხმება ქაიხოსრო ანდრონიკაშვილი (დაბადების წელი უცნობია, გარდაიცვალა 1792 წ.), სახელმწიფო მოღვაწე, დიპლომატი და პოეტი. განჯის აღების შემდეგ იგი ერეკლე II-მ იგი ამ ქალაქის მოურავად დანიშნა (მთარგმ.).

13 1779 წელს შუშელმა იბრაჰიმ-ხანმა სახელგანთმული ჰუსეინ-ხანის მოკვლა ბრძანა, მისი სიკვდილით გახდა ყარადაღის მბრძანებელი და იქ თავისი გუბერნატორი დააყენა.
აქ რაღაც შეცდომა უნდა იყოს, ამ დროს ყარადაღის ხანი იყო მუსტაფა (1763-1782, 1786-1791), რომელიც 1782 წელს იბრაჰიმ-ხანმა დაატყვევა (მთარგმ.).

14 ფორშტადტი (გერმ. Vorstadt) – ქალაქის ან ციხე-სიმაგრის გარეთ არსებული დასახლება (მთარგმ.).

15 დაღესტნის სამხრეთ-აღმოსავლეთ მხარეში, დერბენდის სახანოს ჩრდილოეთით, კასპიის ზღვის გასწვრივ მომიჯნავედ მდებარე ხაიდაყის პოლიტიკური ერთეულის მმართველის ტიტული, მთარგმ.

16 მინაწერი: „და ახალციხის ფაშის“ (გამომც.).

17 მინაწერი: „მტკვარზე გადასასვლელიდან შუშამდე პირდაპირ 80 ვერსია“ (გამომც.).

18 ტექსტში Неср-Улла-Мирза. შაჰრუხის მრავალრიცხოვან ვაჟთაგან ნესრულა (იგივე ნასერ-ულა – 1750-1787) ერთ-ერთი ყველაზე აქტიური და გამოჩენილი პიროვნება იყო (მთარგმ.).

19 შაჰის ტახტისათვის ბრძოლაში ჩართული ნადირ-შაჰის შვილიშვილი შაჰრუხი მისმა მეტოქეებმა დააბრმავეს. თუმცა ამის შემდეგ უსინათლო შაჰრუხი ქ. მეშჰედს მართავდა 1795 წლამდე. ავტორი მის სახელს ზოგჯერ ერთად წერს, ზოგჯერ დეფისით (მთარგმ.).

20 ზენდების დინასტიის წარმომადგენელი სადეყ-ხანი 1779-1781(//1782) წლებში იყო ირანის შაჰი. რეზიდენცია ჰქონდა შირაზში.

21 მეშჰედი – ქალაქი ჩრდილო-აღმოსავლეთ ირანში, ისტორიული მხარის, ხორასნის მთავარი ქალაქი.

დამოწმებანი

ბუტკოვი 1869ა: *Материалы для новой истории Кавказа*, с 1722 по 1893 год : ч. 1, СПб.

ბუტკოვი 1869ბ: *Материалы для новой истории Кавказа*, с 1722 по 1893 год : ч. 2, СПб.

სუვოროვი 1780: Бумаги А. В. Суворова об Армении и Закавказье, рапорты А. В. Суворова князю Г. А. Потемкину. https://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Kavkaz/XVIII/1780-1800/Russ_arm_otn_ist/text1.htm (ნანახია: 8.11.2025).

PETER BUTKOV ABOUT SOME EVENTS THAT OCCURRED IN THE SOUTH CAUCASUS IN 1779-1781

Davit Merkviladze
TSU, Ivane Javakhishvili Institute of History and Ethnology
datomerkvila@yahoo.com

Erekle Khutsishvili
Independent researcher
ektbilisi@yahoo.com

In the present issue of Georgian Source-Studies, we publish a Georgian translation of selected chapters from P. Butkov's Materials for a New History of the Caucasus, 1722–1803. Butkov, a former officer in the Russian army, describes in these sections the overthrow and subsequent killing of Hussein Khan of Shaki in 1780 (Chapter 88); the joint subjugation of the Ganja Khanate by King Erekle II and Ibrahim Khan of Karabakh; the campaigns of Erekle II in 1779–1780 aimed at reasserting control over the Khan of Erivan; and the campaigns of Fatali Khan of Derbent and his allies against the Karabakh Khanate, as well as the military assistance provided by King Erekle to Ibrahim Khan (Chapter 89). Chapter 90 recounts the appearance in Tbilisi of Nesr-Ulla Mirza, a man claiming to be the great-grandson of Nadir Shah, whose arrival inspired Erekle II to develop far-reaching political plans, and concludes with various accounts of the impostor's death.

The Georgian translation was prepared by Davit Merkviladze and Erekle Khutsishvili, who also supplied the chapter titles in accordance with the content.